

Din-i mübini doğru anlama usulü

İsmail Karaavcı: “Değerli hocam: 1-Hayızlı hanım kendini iyi hissederse oruç tutabilir hükmünün kaynağı, Bakara 185. ayettir.

2-Önce de yazdım: Burada bütün mesele ‘kadâ’ kelimesine yanlış mana verilmesidir. Cuma suresinde geçen “fe ize kadaytumus-salah” veya “fe ize kadaytum menasikaküm” ne demektir? Lütfen söyler misiniz? Burhan dediniz; işte size burhan! Hem de Kur’an’dan. (Sana hayız halinden sorarlar. De ki, o bir ezadır.) Eza ne demek? Bakara 185 ile bağ kurarak lütfen cevaplar mısınız?”

Bir Hüküm Kazaya Kurban Gitmesin

İsmail Bey’in bu sorusu, Yeni Asya’nın internet sitesindeki “Yeni Haruriyeler mi var?” başlıklı yazıma, orada yaptığı yoruma karşı orada verdiğim cevap üzerine yine orada yayınlanmıştı. Bana yine cevap hakkı doğdu şüphesiz. Fakat orası yetersiz bir zemin olduğundan ve mesele ciddi şekilde din-i mübini doğru anlamak ve doğru İslamiyet ile amel etmek meselesi olduğundan ve mesele bazıları tarafından sıkça serrişte edilen meselelerden olduğundan burada cevap vermeyi uygun gördüm. Yorum yapmak isteyen yine o zeminde yorum yapabilir.

1-Bakara Suresinin 185. Ayetinde Kur’ân kimlerin oruç tutmayabileceğini ifade buyurmuş. Bu ayette Kur’ân’ın Ramazan ayında oruçtan ruhsat verdiği iki sınıf insan var:

a)“Mariz” (hasta) olan kimseler, b)“Seferde” olan kimseler.¹

Bu ayette başka ruhsat yok. Bu ayette “kadâ” veya “eza” kelimeleri de geçmiyor.

2-Kaf ve dat harfleri ile yazılan “kadâ” kelimesi Arapça’da bir fiildir. Bu fiilin mastarı

da aynı yapıda geliyor. Mana olarak, “bir hükmün icra edilmesini, bir emrin yerine getirilmesini, bir ibadetin eda edilmesini” ifade eder.

Cuma Suresi 10. Ayetinde geçen “fe ize kudiyeti’s-salah” ibaresi mana itibariyle, “Namaz eda edildiği (kılındığı) zaman” demektir. Keza Bakara Suresi 200. Âyette geçen “fe ize kadaytum menasikaküm” ibaresi de mana olarak, “hac ibadetinin gereklerini (farz, vacip ve sünnetlerini) eda ettiğiniz (yerine getirdiğiniz) zaman” demektir.

Etimolojik Bir İnceleme

3-Arapça’da kaf ve dat harfleri ile yazılan “kadâ” fiili ve mastarı üzerine etimolojik olarak dört anlam yüklenmiştir:

- a) Yukarıda ifade ettiğimiz gibi “bir ibadetin eda edilmiş olması” halini ifade etmiştir.
- b) Kader hükmünün “icra edilmiş olması” halini ifade etmiştir. Bu anlamda “kader ve kazaya iman” dediğimizde kullandığımız “kaza” da aynı kelimedir. Yani kelimenin aslında bulunan “dat” harfi “za” harfi olarak dilimize girmiş ve kelime “kaza” oluvermiştir. Yani aslen kadâ olarak okunan kelimeyi, “kazâ” olarak okuya gelmişiz. Aslına kalırsanız bu kelime ne “d” harfi ile, ne “z” harfi ile okunur. Bu harf dat harfidir. Dat harfi, dilin azı dişlere yandan yaklaşması ile çıkarılan bir sesle okunur. Ama Türkçe’de dat harfi olmadığından, biz kadâ kelimesini kazâ olarak söylemişiz. Yani kadâ kelimesi dilimizde kazaya uğramış!

Dolayısıyla icra edilmiş olan, yani gerçekleşmiş bulunan, yani takdir plânından eylem haline dökülmüş bulunan kader hükmüne kazâ demişiz.

- c) Kaza kelimesine, bu kök ve anlam bağlantısı nedeniyle, “bize isabet edip, hesapta olmayan ve hoşumuza gitmeyen belalar” anlamı da yüklemiştir. Trafik kazası, iş kazası dediğimizde bu manayı kast ediyoruz.

- d) Nihayet aynı kök ve anlam bağlantısı nedeniyle ki, geçirilmiş, zamanında yapılmamış bir emrin, bir ibadetin sonradan yapılmasına da “kaza etme” denmiştir. Burada kadâ kelimesine yanlış anlam verilmiş değildir. Kast edilen mana şudur: Söz konusu emir ve ibadet, vaktinde değil, sonradan yapılmıştır. Kelimenin bu anlamda da kullanılması, zengin içeriği nedeniyle. Burada bir anlam kayması yoktur.

Biz burada dar satırlarımıza daha fazla dil bilimi ile ilgili şeyler yazacak değiliz. Ama şunu ifade etmemiz gerekir ki, kadâ fiiline ve mastarına yüklenmiş dört mananın hiçbirinde de bir yanlışlık yoktur. Yani müçtehit imamlar bu kelimeye yanlış mana

vermemişlerdir. Bu konuda müsterih olunuz.

Hayız Nedir?

4- Bakara Suresi 222. Ayette geçen “ve yes’elûneke ani’l-mahiydi kul hüve ezê...” ibaresinde geçen “eza” kelimesi kadınların hayız halini tarif ediyor. Yani “hayız nedir” diye sorulan mukadder bir soruya Kur’ân, “O bir ezadır, bir rahatsızlıktır, bir sıkıntıdır.” Diye cevap vermiştir. “Ezâ” kelimesini Peygamber Efendimizin (asm) ifadesiyle açıklayalım: “Allah’ın Âdem kızına verdiği fitrî bir gailedir.”

5-Kur’ân’da bu “ezâ” anında kadının ibadetini düzenleyen bir âyet yoktur. Burada geçen “ezâ” ile Bakara Suresinin 185. Ayetinin hiçbir ilgisi yoktur.

Hayız Hastalık Olarak da Ruhsattan Hisse Alır

6- Eğer bu âyette geçen “ezâ” kelimesini Bakara Sûresi 185. Âyette geçen “mariyd” (hasta olma hali) kelimesi kapsamına sokarsak, bu defa buradan zaten kadına ruhsat çıkar.

Bu durumda anlam şöyle olur: “Kadın hasta olduğunda tutamadığı oruçları günü gününe sonradan tutsun.”² Fakat burada hastalık meselesini sadece kadına tahsis etmeye hakkımız yoktur. Çünkü erkek de hasta olabilir ve aynı ruhsat hasta bir erkeğe de medet verir.

Öyleyse mariyz (hasta olma hali) yalnız hayız halidir demek yanlış olur. Fakat hayız hali de bir tür mariyz (hasta olma hali) sayılır denebilir.

Hiz. Peygamber’e (asm) İttiba Emri

7- Bununla beraber kadınların hayız halindeki ibadet durumlarını Peygamber Efendimiz (asm) düzenlemiştir. Peygamber Efendimiz’e (asm): “Kadının dini neden eksiktir?” diye sorulmuş; Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: “Hayızlı olduğu zaman namaz kılamayıp oruç tutamadığı içindir” diye cevap vermiştir.³

8- Peygamber Efendimiz’in (asm) ibadetleri düzenleme yetkisi var mıdır denirse, evet vardır deriz! Emretmeye veya yasaklamaya ehil midir, denirse, evet ehildir deriz. Onun (asm) sözleri rastgele söylenmiş sözler değildir, hevasının eseri değildir. O vahiyden başka bir şey konuşmaz.⁴ Onun sözleri vahyin, dinin, şeriatın, İslâmiyetin ta kendisidir. Bunda hiç şüphe yoktur! Bediüzzaman diyor ki: Zât-ı Risaletin akvali gibi, ef’al ve ahvali ve etvar ve harekâtı dahi menabi-i din ve şeriattır ve ahkâmın me’hazleridir.”⁵

Nitekim Kur'ân buyurmuştur ki: "Peygamber size ne emretmişse onu alın (onunla amel edin), ne'den sakındırmışsa ondan sakının!"⁶

Keza Kur'ân diyor ki: "De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun."⁷

Bediüzzaman bu âyeti net olarak şöyle tefsir ediyor: "Şu âyet-i kerime der ki: "Eğer Allah'a muhabbetiniz varsa, Habibullah'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: Allah'a muhabbetiniz yoktur."⁸

9- Hayızlı kadının farz veya nafil oruç tutmaması meselesi içtihadî bir mesele değil, bizzat Peygamber Efendimiz'in (asm) teşri kıldığı muhkem bir meseledir. Bu konuda icma vardır. Yani dört mezhep ulemasının görüş birliği vardır. Hiçbir mezhep hayızlı kadının oruç tutabileceğini söylememiştir. Bilâkis, "Hayızlı veya lohusalı kadının oruç tutması haramdır. Hemen orucunu bozması gerekir. Çünkü zaten tutacağı oruç batıl olacaktır" demişlerdir. Mezhepler zaten hakkında nas (âyet ve hadis) bulunan bir meselede içtihat yapmazlar, âyetin ve hadisin hükmünü doğrudan ve yorumsuz olarak alırlardı. Fikir karıştırmazlardı.

Şu Zamanın İctihadı Arzîdir

10- Müçtehid imamların içtihatları ve yaklaşımları semavî, şu zaman insanının içtihadı ve yaklaşımı ise arzîdir, hevesîdir, dünyevîdir ve felsefîdir. Bediüzzaman'a göre, bunun başlıca sebepleri: Şu zaman insanı hükmün hikmeti ile illetini birbirine karıştırıyor, dünyayı ahirete tercih ediyor ve dinin zaruret haline verdiği ruhsatı su-i istimal ediyor.⁹

Dolayısıyla şu zaman insanı içtihat etse, içtihadında isabetli olamıyor. "Ben de müçtehit imam gibiyim benim de ilmim var" dese, ilmine saygı duyarız, ama haddini bilmesi lâzımdır. Müçtehit imamların görüş birliği ettiği bir meselede inatla, "Bu böyledir, Kur'ân'da bu var mı?" derse ilmini değil, cehlini ve fesadını ortaya koymuş olur.

Böylelerinin dalâletli ve sakim fikirlerine de ittiba edilmez.

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi: 185.

2- Bakara Suresi: 185.

3- Buharî/298; Müslim/80, (Ebu Said'den).

4- Necm Sûresi: 3, 4.

5- Mektubat, s. 7. Mektup, s. 28.

6- Haşr Sûresi: 7.

7- Âl-i İmran Sûresi: 31.

8- Lem'alar, 11. Lem'a, 5. Nükte, s. 52.

9- Sözler, 27. Söz, s. 483.